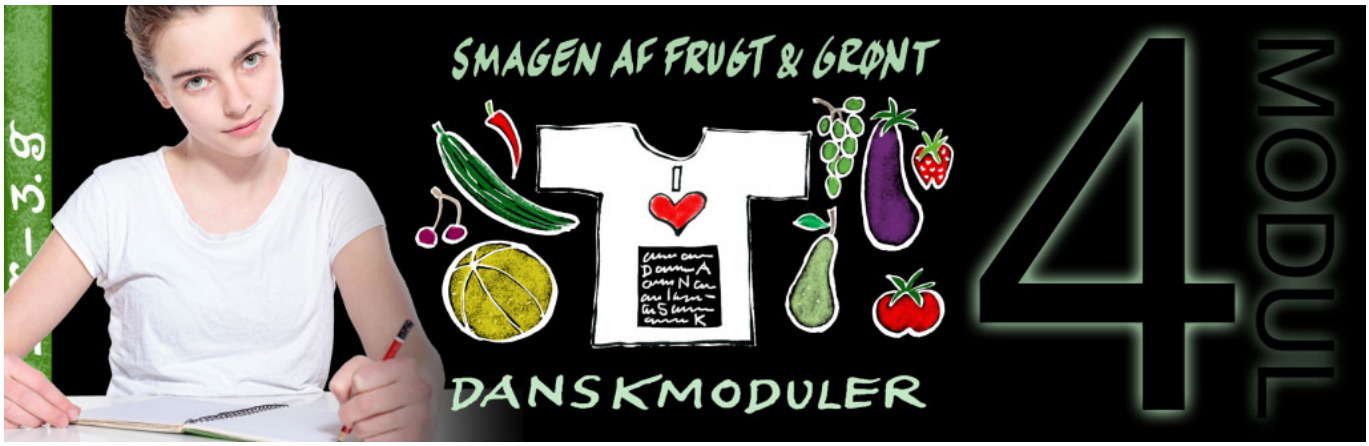
Smag og den reflekterende artikel som genre

Forfattere: Casper Thrane
Redaktør: Thomas Brahe
Faglige temaer: Essay, Artikel, Genrer, Skriveøvelser

Introduktion:
Der arbejdes med karakteristik af den reflekterende artikel som genre, analyse og fortolkning af Knausgård-essay "Sukker".

Aktivitet med dialogoplæg og billeder

1	Eleverne har som lektie bl.a. læst *Skriftlig eksamen i dansk (stx)* s. 46-52 om essayet som genre. Desuden: Læsefokus: Notér hjemmefra, hvilke vigtige træk essaygenren er kendetegnet ved. Se mere under forberedelse.
2	EVT: oplæsning af skriveøvelse fra sidst (modul 3): To indledninger om smag – min vellykkede og min mislykkede (10 min)
3	Arbejdet med den elevernes egne reflekterende artikler udfoldes. Opgaveformuleringen gennemgås på klassen og uddeles til eleverne.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Forløb: Smagen af frugt og grønt: Smagsbegrebet undersøgt og overvejet
Modul 4 (dansk): Smag og den reflekterende artikel som genre
Forfatter: Casper Thrane
Side: 1/1

SMAG for LIVET

Opgaveformulering:

Smagsbegrebet og smagens betydning i fagene og livet

Skriv en tværfagligt reflekterende artikel, hvor du undersøger smagsbegrebet og dets betydninger i fagene og livet.

Din artikel skal inddrage *Fornemmelse for smag* (tekst 1) samt enten *Ælle Bælle Frikadelle* (tekst 2) eller *Det bliver aggi* (tekst 3).

[Download opgaveformuleringen her](#).

4 Hernæst pararbejde om læselektien *Skriftlige eksamensgenrer i dansk* (10 min.).

Der arbejdes ud fra det overordnede spørgsmål: Hvilke vigtige træk karakteriserer genren *den reflekterende artikel*? Pararbejdet tager udgangspunkt i elevernes hjemmearbejde om karakteristika for den reflekterende artikel som genre. Se nedenstående kopiark til eleverne.

Forløb: Smagen af frugt og grønt: Smagsbegrebet undersøgt og overvejet
Modul 4 (dansk): Smag og den reflekterende artikel som genre
Forfatter: Casper Thrane
Side: 1/3

SMAG for LIVET

De skriftlige eksamensgenrer i dansk

Genre:

Artikel. En artikel er en faktatekst, som ville kunne offentliggøres og læses af en interesseret læser.

Omfang:

3-4 normalsider á 2400 anslag inkl. mellemrum.

Modtager:

En medborger, der interesserer sig for kultur og litteratur. Modtageren er bredt orienteret i danske medier, bøger, film og aktuelle debatter samt i den danske litteraturhistorie. Modtageren kender danskfaglige begreber, så de skal ikke defineres. Modtageren kender ikke teksterne, du skriver om.

Download kopiarket her.

5 Opsamling om den reflekterende artikel på klassen (15 min.). Se nedenstående punkter og stikord for detaljer.

- Den frieste af de tre stx-eksamensgenrer.
- Skribenten skal anvende egne erfaringer og refleksioner med stoffet.
- Der er ikke tale om fiktion, men om en undersøgende, reflekterende tekst, som er skrevet med klar rød tråd (kohærens og kohæsion) fra start til slut.
- Præsenterer og udfolder en sag ved at undersøge og reflektere over den.
- Stiller spørgsmål, som alle behandles.
- Behandler sit emne ud fra flere forskellige vinkler og synspunkter
- Veksler mellem det konkrete og det abstrakte (jf. vinkling, som kan angive en abstrakt tilgang til emnet (smag), som derefter konkretiseres med eksempler).
- Konkret: eksempler og personlige erfaringer.
- Abstrakt: generelle overvejelser og almene erfaringer.

Derudover:

- Den gode indledning vinkler og motiverer
- Tager på tidspunkt udgangspunkt i opgavens tekst(er)

6 Læreropsummering af genrer i forløbets tidligere læste tekster om smag (5 min.)

- Fagtekst (Leksikonartikel): Carlsen, Helle Brønnum: "Smag", Gastronomisk leksikon, Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck (2010).
- Romanuddrag: Jensen, Kristian Ditlev: Det bliver sagt, Gyldendal (2001), 41-43 og 53-54.
- Essay (i roman): Knausgård, Karl Ove: "Sukker", Om vinteren, Lindhardt og Ringhof (2015), s. 157-159.
- Fagtekst: Mouritsen, Ole og Styrbæk, Klaus: Fornemmelse for smag, Nyt Nordisk Forlag (2015), s. 1-6.
- Kogebog (Kronik): Plum, Camilla: Ælle Bælle Frikadelle, Gyldendal (2005), s. 20-21.
- Fagtekst: Wistoft, Karen: "Smagsdidaktisk refleksionsteori i faget madkundskab", s. 5-9.

Knausgård-teksten er den essayistiske af teksterne, som dermed har karakteristika til fælles med den reflekterende artikel. Alle tekster rummer trods store forskelligheder karakteristika fra den reflekterende artikel. F.eks. fremstilling af et emne ud fra flere vinkler og kombinationen af abstrakte og konkrete synspunkter.

7 Analyse af Knausgårds "Sukker" ud fra gruppearbejde om den reflekterende artikels karakteristika (25 min.).

Forløb: Smagen af frugt og grønt: Smagsbegrebet undersøgt og overvejet
Modul 4 (dansk): Smag og den reflekterende artikel som genre
Forfatter: Casper Thrane
Redaktør: Thomas Brahe
Side: 1/2

SMAG for LIVET

Øvelse 1 - Smags- og skriveøvelse – Smag betragtet konkret og abstrakt (25 min)

Denne øvelse træner din skriftlige evne til at anskue et emne konkret og abstrakt

Rekvisitter:

- Frugt og grønt (f.eks. gulerødder, tomater, peberfrugter og æbler)

[Download øvelse 1 her](#).

- Teksten er kendt fra timen før. Den skal alene analyseres ud fra essayets genretræk som optakt til den følgende skriveøvelse, hvor eleverne selv skal skrive om smag anskuet konkret og abstrakt.
- Opgaveformulering: Find de bedste eksempler på essaytræk ved Karl Ove Knausgårds tekst "Sukker", *Om vinteren* (2015). Lav henvisninger til tekststederne. I skal kunne forklare, hvorfor tekststedet, som I henviser til netop rummer træk fra essayet som genre.

8 Smags- og skriveøvelse: Smag betragtet konkret og abstrakt (15 min.)

- Pointering for eleverne: Øvelsen træner elevernes evne til at anskue smagen konkret og abstrakt, hvilket er en vigtig del af deres afsluttende forløbsprodukt, det faglige essay om smagsbegrebet og smagens forskellige betydninger.

9 Oplæsning af skriveøvelser som afslutning

Forberedelser

For eleverne gælder:

- Læs *Skriftlige eksamensgenrer i dansk* om de tre artikelgenrer.
- Læsefokus: Notér hjemmefra, hvad der kendetegner artiklen som genre, og hvilke vigtige træk særligt den reflekterende artikel er kendetegnet ved.
- Evt: Ekspertgruppe om Susanne Højlunds Smag, s. 22-33.

For læreren gælder:

- Udprint øvelse 1 til eleverne

Kopiark

Kopiark:
Kopiark - Opgaveformulering_reflekterende artikel - Modul 4 Dansk - Smagen af frugt og grønt.pdf
Kopiark - Eksamensgenrer - Modul 4 Dansk - Smagen af frugt og grønt.pdf
Kopiark - Øvelse 1 - Modul 4 Dansk - Smagen af frugt og grønt.pdf

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Opgaveformulering:

Smagsbegrebet og smagens betydning i fagene og livet

Skriv en tværfagligt reflekterende artikel, hvor du undersøger smagsbegrebet og dets betydninger i fagene og livet.

Din artikel skal inddrage *Fornemmelse for smag* (tekst 1) samt enten *Ælle Bælle Frikadelle* (tekst 2) eller *Det bliver sagt* (tekst 3)

I din artikels undersøgelse skal du særligt fokusere på:

- at reflektere over smagsbegrebets humanistiske og naturvidenskabelige betydninger i fagene og livet. Inddrag pointer og synspunkter fra *Fornemmelse for smag* samt enten *Ælle Bælle Frikadelle* eller *Det bliver sagt*. Du kan f.eks. komme ind på smagsbegrebets kulturelle, individuelle og psykiske betydninger og smagsbegrebets kemisk-fysiologiske betydninger.
- at overveje, hvordan fagenes tekster og vi til daglig italesætter smag. Artiklen skal i den forbindelse også inddrage teori om aromastoffers betydning for smagen af frugt og grønt. Dine tværfaglige overvejelser over smagsbegrebet skal, hvor det er muligt, indeholde teori, reaktionsskemaer, resultater og efterbehandling.
- at skrive dialogisk og reflekterende med en personlig stemme, der forholder sig både til emnet smag og til din egen tanke- og skriveproces. Du skal derfor også benytte dine egne erfaringer og i refleksionen veksle mellem konkrete iagttagelser og abstrakte overvejelser.
- Du er velkommen til at inddrage synspunkter og eksempler fra det øvrige materiale, som vi har arbejdet med i forløbet. Der er samlet afsat 6 elevtimer til denne tværfaglige skriftlige aflevering.

Litteratur:

Tekst 1: Mouritsen, Ole og Klaus Styrbæk: Fornemmelse for smag, Nyt Nordisk Forlag (2015), s. 1-6.
Tekst 2: Plum, Camilla: Ælle Bælle Frikadelle, Gyldendal (2005), s. 20-21.
Tekst 3: Jensen, Kristian Ditlev: Det bliver sagt, Gyldendal (2001), 41-43.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

De skriftlige eksamensgenrer i dansk

Genre:

Artikel. En artikel er en faktatekst, som ville kunne offentliggøres og læses af en interesseret læser.

Omfang:

3-4 normalsider á 2400 anslag inkl. mellemrum.

Modtager:

En medborger, der interesserer sig for kultur og litteratur. Modtageren er bredt orienteret i danske medier, bøger, film og aktuelle debatter samt i den danske litteraturhistorie. Modtageren kender danskfaglige begreber, så de skal ikke defineres. Modtageren kender ikke teksterne, du skriver om.

Afsender:

Du skal skrive som dig selv. Du må altså ikke forestille dig, at du er en anden.

Henvisninger:

Første gang en tekst nævnes, skal den præsenteres i brødteksten. Der kan bruges enten fodnoter eller parenteshenvisninger, når man citerer eller parafraserer. Brugen af henvisninger skal være den samme type hele opgaven igennem. Du kan henvise til dele af video- og lydklip f.eks. ved at angive afspillerens minut- og sekundtal for henholdsvis starten og afslutningen af den del af en tekst, du benytter.

Opbygning:

En artikel er opbygget med en indledning, en midte og en afslutning. Indledningen er fokuseret, og den åbner for centrale aspekter af emnet og din vinkel. Din artikel skal være skrevet i en sammenhængende form (dvs. ikke i punktform).

- Indledning: tydelig vinkling/fokus.
- Midte
- Konklusion og afslutning: opsummering og tilbage til vinklen.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Overskrift:

Til eksamen er det den titel, som hører til opgaven.

FAQ:

- Underskrifter? Man må godt, men der skal ikke være mange. Det er vigtigt, at afsnittene kobles sammen.
- Spalter? Nej.

De tre artikelgenrer i dansk

Analyserende artikel

Når du skriver en analyserende artikel, skal du undersøge en tekst ved at nærlæse den med henblik på analyse, fortolkning og vurdering. Din opgave er at formidle din tekstforståelse klart for en læser, der ikke kender teksten, og forklare din læser, hvad der står i teksten, og hvordan teksten – også dét, der gemmer sig mellem linjerne – skal forstås. Det er vigtigt, at du i din analyse både går helt tæt på teksten og citerer centrale passager og hæver dig over dine tekstnedslag vha. relevante analysebegreber. Når du slår ned på noget i teksten, skal du huske at forklare og udlægge det for din læser. Du skal også, hvis opgaven kræver det, gennem en perspektivering vise, hvordan teksten kan læses og forstås i en bredere sammenhæng, det kan fx være en litteraturhistorisk, tematisk eller genremæssig sammenhæng.

Debatterende artikel

Når du skriver en debatterende artikel, skal du undersøge og diskutere et danskfagligt debatemne eller spørgsmål. Dit mål med artiklen skal være 1) gennem en diskussion at gøre din læser klogere på emnet og de forskellige vinkler og synspunkter, man kan anlægge på det, 2) i en mere debatterende form at argumentere for dine holdninger til emnet og gennem en stærk og velgennemtænkt argumentation forsøge at overbevise din læser om dine synspunkter.

Du skal undervejs i din debatterende artikel inddrage og forholde dig til tekstmaterialet ved at forklare din læser, hvilke synspunkter og argumenter, der er centrale. Det er meningen, at du skal inddrage det, der er væsentligt for din egen undersøgelse eventuelt med konkrete citater eller eksempler fra teksten.

Du skal samtidig inddrage andre synspunkter og eksempler, som kan understøtte din argumentation og derved overbevise din læser. De andre synspunkter kan være fra en anden tekst, men det kan også være synspunkter, som du selv formulerer. Dine eksempler kan du hente fra aktuelle sager, egne oplevelser med relevans for emnet, eller noget du har læst eller set i undervisningen, i avisen, på nettet, i fjernsynet el. lign.

Kendetegnende for den gode debatterende artikel er, at den undersøger det danskfaglige emne, formulerer præcise synspunkter ved hjælp af relevante eksempler og belæg og formår at overbevise sin læser.

Reflekterende artikel

Når du skriver en reflekterende artikel, skal du undersøge og reflektere over et danskfagligt emne eller spørgsmål. At reflektere vil sige at tænke, overveje og undre sig, og målet med artiklen er dels at formidle denne refleksion, dels at få læseren til at reflektere sammen med dig.

Du skal gennem din artikel vise, at du både kan formulere abstrakte overvejelser over emnet og præsentere og inddrage konkrete eksempler, som du kobler til dine abstrakte overvejelser. De konkrete eksempler vil du blive bedt om at hente fra det tilknyttede tekstmateriale, men derudover kan eksemplerne også være egne iagttagelser, erfaringer og oplevelser, noget du har læst eller set i undervisningen, i avisen, på nettet, i fjernsynet el. lign., som du inddrager. Du vil ofte blive bedt om at gå i dybden med en del af det udleverede materiale. Det betyder ikke, at du skal foretage en fuldstændig analyse af materialet, men at du skal kunne uddrage en eller flere vigtige analytiske pointer, som du kan koble til dine abstrakte overvejelser om emnet og anvende som eksempler.

Kendetegnende for den gode reflekterende artikel er, at den er drevet af en personlig stemme (f.eks. brug af retoriske virkemidler som gennemgående metaforer, bogstavrim m.m.), som er opmærksom på at få læseren til at tænke med. Man vil derfor sige at den reflekterende artikel er dialogisk, og at refleksionerne åbner emnet og viser, hvordan du gennem din tanke- og skriveproces bliver gradvist klogere på dit emne sammen med læseren (f.eks. ved læserhenvendelser eller eksplicitte selvrefleksioner).

--

Ovenstående tekst om eksamensgenreme i skriftlig dansk er baseret på Undervisningsministeriets tekster:

- Dansk A STX, Nyt vejledende sæt 2018, Lærerens hæfte 1, af Fagkonsulent Sune Weile.
- Dansk A STX, Råd og vink til undervisningen i vejledende sæt 1 2018, Lærerens hæfte 1, af Fagkonsulent Sune Weile og kommisionsformand Nicolai Rekve Eriksen.

Øvelse 1 - Smags- og skriveøvelse – Smag betragtet konkret og abstrakt (25 min)

Denne øvelse træner din skriftlige evne til at anskue et emne konkret og abstrakt

Rekvisitter:

- Frugt og grønt (f.eks. gulerødder, tomater, peberfrugter og æbler).

Materiale:

- Bødtcher-Hansen, Maja og Susan Mose: Skriftlig eksamen i dansk (STX), Gyldendal (2015), s. 46-52.
- Knausgård, Karl Ove: "Sukker", Om vinteren, Lindhardt og Ringhof (2015), s. 157-159.
- Plum, Camilla: Ælle Bælle Frikadelle, Gyldendal (2005), s. 20-21.

Baggrund:

Essayet som genre er kendetegnet ved at reflektere over og undersøge et fagligt emne. Som en vigtig del af denne refleksion og undersøgelse anskuer essayet emnet ud fra både konkrete og abstrakte vinkler. Dvs. at skribenten både anvender eksempler og personlige erfaringer og anfører generelle overvejelser og almene erfaringer.

Forfatteren Karl Ove Knausgård gør dette meget tydeligt i sit essay "Sukker". Læg mærke til, hvordan han i hele den første del af nedenstående citat er helt konkret og bruger egne erfaringer, når han beskriver smagen af sukker – lige fra mundfølelse og grundsmag til det daglige forbrug som dreng i halvfjerdserne. Afslutningsvis anlægger Knausgård derimod en abstrakt og generaliserende vinkel på emnet sukker, når han sammenligner det med skyldfølelse og usofistikeret levevis, som kendetegner en hel generation. Også denne abstrakte vinkel hører med til smagen af sukker.

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv

Sukker er små, hvide krystaller som knaser mellem tænderne, smelter på tungen, og som trods sit undselige ydre fylder mundhulen med en både særpræget og eftertragtelsesværdig smag, som er det søde i sin reneste form, ja, selve det søde. (…) Da jeg voksede op i halvfjerdserne, var der sukker overalt, der var ingen, eller næsten ingen, restriktioner i brugen af det, i hvert fald ikke i vores parcelhuskvarter. Pålægget på madderne til morgen, middag og aften var ofte baseret på sukker: nøddepålæg, chokoladepålæg, bananpålæg, honningpålæg, syltetøj, sirup. Jeg tog altid tre eller fire teskeer sukker i teen, jeg tog sukker på grøden, sukker på pandekagerne og sukker i vaflerne. Der var sukker i saftevandet og sukker i sodavanden, der var sukker i kagerne og sukker i bollerne, sukker i tyggegummiet og sukker i slikket. Flere af min klassekammerater havde sukker på brødet, kan jeg huske, og både min farmor og min morfar kunne finde på at sidde og sutte på sukkerknalder mens de drak kaffe. I denne overflod lignede sukkeret benzinen, der også blev ødslet med dengang, og som ligesom sukkeret har fået en skygge af skyld over sig. Halvfjerdserne var benzinens og sukkerets usofistikerede og uskyldige forbrugs velmagtsdage, som tydeligvis havde rødder i en fattigdomskultur, den vores bedsteforældre stammede fra, og som vores forældre forlod. (157-158).

Dit arbejde:

Skriv en kort essayistisk tekst, hvor du tager udgangspunkt i smagen af din frugt eller grøntsag. Husk på, at smagsbegrebet både skal forstås naturvidenskabeligt og kulturelt.

Din essaytekst skal først og fremmest beskrive smagen konkret og abstrakt, dvs. både rumme personlige erfaringer og eksempler og generelle overvejelser og almene erfaringer. Du må gerne lade dig inspirere af Karl Ove Knausgårds tekst "Sukker", men du behøver ikke. Du kan også bruge din viden fra kemitimerne om farve- og aromastoffer. Teksten skal gøre det ud for et uddrag af et essay, og den skal derfor ikke nødvendigvis rumme indledning, midte og afslutning.

Som afslutning skal du læse din tekst op for din sidemand, som gør det samme for dig. Diskutér, om det er lykkedes jer at skrive smagen frem ved både at være konkrete og abstrakte.

Fik I andre essayistiske genretræk med?

NORDEA FONDEN
Vi støtter gode liv